

NEET-noored – mittetöötavad või haridust ega kutset mitteomandavad noored: omadused, kulud ja poliitilised reaktsioonid Euroopas

Kommenteeritud kokkuvõte

Sissejuhatus

Euroopa lähitulevik sõltub 15–29-aastastest eurooplastest, keda on 94 miljonit. Peale selle, et juba mitmendat põlve peavad noored täiskasvanuks saades toime tulema tõsiste raskustega, elab tänane põlvkond täieliku üleilmastumise ajastul ja peab hakkama saama vananeva elanikkonna eest hoolitsemisega. Seega tekitab asjaolu, et majanduskriis on just neid noori nii rängalt tabanud, suurt muret. 2011. aastal käis kõnealustest noortest tööl ainult 34%, mis on madalaim Eurostati registreeritud näitaja. Tööpuuduse näitajad annavad samuti tunnistust sellest, et noortel on märgatavalt raskem tööturule pääseda. Majanduslanguse algusest alates on noorte töötute arv kasvanud 1,5 miljoni võrra ning 2011. aastal oli see arv 5,5 miljonit (ehk 21%).

Kuigi andmed on tõsised, ei kajasta need noorte olukorda adekvaatselt, kuna paljud õpivad kõrgkoolis ja neid ei loeta tööjõu hulka. Sel põhjusel kasutavad ELi poliitikakujundajad üha enam mõistet „NEET” (*not in education, employment or training*) – mittetöötav või haridust ega kutset mitteomandav. See on üpris otsekohene nimetus, mis tähistab noori, kellel ei ole töökohta, kes ei omanda haridust ega kutset. Selliste noorte arv väljendab tööturul ja võib-olla ka ühiskonnast kõrvalejäämist.

Käesolev aruanne analüüsib Euroopa noorte olukorda tööturul, keskendudes eelkõige NEET-noorte nime all tuntud rühmale. Aruanne uurib NEET-noori iseloomustavaid tegureid ning mõeldab nendega seotud majanduslikke ja sotsiaalseid kulusid. Peale selle hindab aruanne seda, kuidas liikmesriigid püüavad poliitika abil noori toetada, et need leiaksid tööturul kindla jalgealuse.

Poliitikataust

ELi tasandil loetakse NEET-noori töötute noorte hulgas üheks kõige probleemsemaks rühmaks. Euroopa Komisjon on reageerinud sellele Euroopa 2020. aasta strateegia juhtalgatusega „Noorte liikuvus” ja „Noortele pakutavate võimaluste algatusega” (2012–2013). Nende algatuste eesmärk on realiseerida kõigi noorte potentsiaal ning kutsuda liikmesriikide asutusi, ettevõtteid, sotsiaalpartnereid ja Euroopa Liitu üles ühendama jõud, et võidelda noorte teel seisvate raskustega. Eriti rõhutatakse algatustega seda, et noored peaksid leidma võimalusi end edasi harida ning et neil tekiks kokkupuude tööturuga. 2012. aastal rõhutas Euroopa Komisjon oma tööhõive paketi „Töövõimalusterohke majanduse taastumine” taas vajadust luua noortele võimalusi. Komisjon märkis, kuivõrd oluline on vähendada noorte drastilist töötust ja NEET-noorte arvu, luues neile võimalused tööleminekuks.

Euroopa Komisjon on Euroopa 2020. aasta strateegiaga seoses välja töötanud uued näitajad, nagu näiteks NEET-noorte osakaal, et jälgida tööturu ja noorte sotsiaalset olukorda ning võimaldada võrdlemist eri liikmesriikide vahel. See muudab noorte probleemid nähtavamaks ja tugevdab noorte tähtsust poliitikas.

Peamised tähelepanekud

Eurostati andmetel jäi 2011. aastal Euroopas tööturul ja haridusest kõrvale 7,5 miljonit noort vanuses 15–24 aastat ja veel 6,5 miljonit noort vanuses 25–29 aastat. See tähendab, et NEET-noorte osakaal on märgatavalt suurenenud: kui 2008. aastal oli see näitaja 15–24-aastaste puhul 11% ja 25–29-aastaste puhul 17%, siis 2011. aastal oli see näitaja vastavalt 13% ja 20%. Liikmesriigiti on see näitaja väga erinev: mõnes riigis on see alla 7% (Luksemburg ja

Madalmaad) ja mõnes üle 17% (Bulgaaria, Iirimaa, Itaalia ja Hispaania).

NEET-noored on väga heterogeenne elanikkonnarühm. Selle suurima alarühma moodustavad pikaajalised töötud. Teised haavatavad alarühmad on näiteks haiged ja puudega noored ning noored hooldajad. Mittehaavatavad alarühmad on näiteks noored, kes on lihtsalt töötamise katkestanud, ja noored, kes tegelevad aktiivselt näiteks kunsti, muusika ja iseõppimisega. Neid kõiki ühendab asjaolu, et nad ei kogu inimkapitali ametlike kanalite kaudu.

Mõnel noorel on oht NEET-nooreks saada suurem kui teistel. Madalama haridustasemega noortel on oht NEET-nooreks saada kolm korda suurem kui neil, kellel on kolmanda taseme haridus, ning sisserändaja taustaga noortel on tõenäosus saada NEET-nooreks 70% suurem kui kodanikest noortel. Puude või terviseprobleemidega noortel on tõenäosus saada NEET-nooreks 40% suurem kui hea tervisega noortel. Oluline mõju on ka perekondlikul taustal.

NEET-nooreks olemine on kahjulik nii sellistele noortele endale, ühiskonnale kui ka majandusele. NEET-noorus võib endaga kaasa tuua terve hulga ebasoodsaid sotsiaalseid tagajärgi, nagu näiteks ükskõiksus, ebakindel ja vähetasuv töö tulevikus, seaduserikkumised ning vaimsed ja füüsilised terviseprobleemid.

2011. aastal oli noorte tööturul kõrvalejäämisest tulenev majanduslik kahju 153 miljardit eurot. See on konservatiivne hinnang, mis vastab 1,2%-le Euroopa SKPst. Erinevused liikmesriikide vahel on suured, kuid mõni riik maksab eriti kõrget hinda: 2 või enamgi protsenti oma SKPst (Bulgaaria, Iirimaa, Itaalia, Kreeka, Küpros, Läti, Poola ja Ungari).

NEET-noortel on ka suurem poliitilise ja sotsiaalse võõrandumise oht. Võrreldes teiste noortega on NEET-noortel väga madal poliitika huvi, nad osalevad vähem poliitikas ja ühiskonnaelus ning nad on vähem usaldavad.

Poliitikasoovitused

Liikmesriigid reguleerivad oma poliitikaga tööhõive eri etappe ning nende eesmärgid ja meetmed on äärmiselt erinevad. Kuigi liikmesriikide poliitika tõhusust on raske hinnata, saab nimetada mitu poliitika kujundamise ja rakendamise seotud head tava.

- Poliitikameetmeid on mitmekesistatud, et need tegeleksid eri probleemidega, mis tekivad tööhõive poole liikumisel, ja pööraksid erilist tähelepanu mitmesugustele haavatavatele rühmadele, mille ebasoodne olukord võib suurema tõenäosusega süveneda.
- Eriti oluline on võtta arvesse abisaajate tööturuvalmidust. Neile, kelle valmidus on suurem, tulevad kasuks algatused, mis põhinevad suuresti tööturu vajadustel; teised peavad enne tööhõiveprogrammides osalemist ületama kõigepealt isiklikud tõkked.
- Noored tuleb suunata pikaajalisele ja jätkusuutlikule teele. Lühiajalistest lahendustest üksi ei piisa. Noored vajavad kvaliteetset, stabiilset ja jätkusuutlikku tööd. Selleks peab andma neile kutseoskused, mida neil on vaja selleks, et tööturul läbi lüüa.
- Noorte tööhõivemeetmete väljatöötamise ja elluviimise tuleb kaasata erinevaid sidusrühmi. Eelkõige tuleb palju töödandjaid ja nende esindajaid kaasata selliste meetmete väljatöötamise, mille eesmärk on tugevdada sihtrühmade tööalast konkurentsivõimet.
- Noorte tööhõivemeetmed peavad olema kliendi-, mitte pakkujakesksed. See tähendab, et pakkuma peab erinevaid võimalusi, näiteks alates tavaõppest kuni kohandatud eriõppeni.
- Edukas poliitika on uuenduslik. Poliitikaga kehtestatakse uued viisid sihtrühmade niidamiseks, hõlmates teavitustegevust, millel on hääleta noorte kaasamisel oluline osa, samas kui algatused, brändimis- ja turustuskampaaniad võivad olla kasulikud noorte jaoks mõeldud üldisemate tööhõiveteenuste puhul.

Lisateave

Aruanne *NEETs – Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe* („NEET-noored – mittetöötavad või haridust ega kutset mitteomandavad noored: omadused, kulud ja poliitilised reaktsioonid Euroopas“) on avaldatud veebilehel: www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1254.htm

Lisateabe saamiseks võtke ühendust teadusjuhi Massimiliano Mascheriniga: mam@eurofound.europa.eu.